

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 1. 2023, sp. zn. 28 Cdo 1897/2022, ECLI:CZ:NS:2023:28.CDO.1897.2022.3

Číslo: 30/2025

Právní věta:

Bezdůvodně obohacený, jenž nebyl v dobré víře, je povinen nahradit ochuzenému – mimo režim odpovědnosti za škodu – též zisk, jenž mu ušel v důsledku toho, že nenakládal s předmětem bezdůvodného obohacení (§ 3004 odst. 1, část věty první za středníkem, o. z.).

Spočívá-li bezdůvodné obohacení v užívání společné nemovité věci nad rámec spoluvlastnického podílu, je tuto náhradu nutno poměřovat hospodářskými výtěžky, jež by inkasoval ochuzený (nad rozsah peněžitých částek vycházejících z obvyklé úplaty za užívání obdobných nemovitostí) při nakládání se svým majetkem, a nikoliv hospodářskými výtěžky odpovídajícími případnému nakládání s peněžními prostředky.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 18.01.2023

Spisová značka: 28 Cdo 1897/2022

Číslo rozhodnutí: 30

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Bezdůvodné obohacení, Dobrá víra

Předpisy: § 3004 o. z.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobkyně v části směřující proti výroku IV rozsudku Krajského soudu v Brně – pobočky ve Zlíně, ze dne 13. 4. 2022, sp. zn. 59 Co 258/2021, pokud jím byl rozsudek Okresního soudu v Uherském Hradišti ze dne 20. 8. 2021, sp. zn. 14 C 44/2020, potvrzen v části výroku V, v níž byla zamítnuta žaloba o zaplacení 139 446,95 Kč; jinak dovolání odmítl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Krajský soud v Brně – pobočka ve Zlíně (dále jen „odvolací soud“), rozsudkem ze dne 13. 4. 2022, č. j. 59 Co 258/2021-234, rozsudek Okresního soudu v Uherském Hradišti (dále jen „soud prvního stupně“) ze dne 20. 8. 2021, č. j. 14 C 44/2020-161, změnil ve výroku I tak, že zrušil spoluvlastnictví

účastnic řízení k pozemku parc. č. st. 1, jehož součástí je stavba č. p. 2 – rodinný dům v M, a pozemku parc. č. 3, vše v k. ú. M, nemovité věci přikázal do výlučného vlastnictví žalované a zavázal ji zaplatit žalobkyni vypořádací podíl 1 700 000 Kč (výrok I rozsudku odvolacího soudu). Současně jej potvrdil ve výroku IV, jímž bylo žalované uloženo zaplatit žalobkyni 194 200,89 Kč coby náhradu bezdůvodného obohacení vzniklého užíváním předmětných společných nemovitostí v období od 24. 2. 2017 do 12. 3. 2020 nad rámec spoluvlastnického podílu, ve výroku V., kterým byla žaloba zamítnuta v části o vydání bezdůvodného obohacení ve výši 276 632,16 Kč vzniklého užíváním předmětných společných nemovitostí nad rámec spoluvlastnického podílu v období od 10. 11. 2010 do 21. 1. 2011 a v období od 23. 1. 2013 do 23. 2. 2017 (z důvodu promlčení) a v části o náhradu ušlého zisku ve výši 139 446,95 Kč odpovídajícího zákonnému úroku z prodlení z přisouzeného bezdůvodného obohacení, jenž měl být (bez ohledu na případné prodlení žalované s úhradou dluhu) generován tím, že žalovaná vznikající bezdůvodné obohacení průběžně nevypořádávala, jakož i v nákladových výrocích VI, VII a VIII, vázících se k rozhodnutí o nárocích uplatněných z titulu bezdůvodného obohacení (výrok IV rozsudku odvolacího soudu); odvolací soud rovněž rozhodl o nákladech řízení před soudy obou stupňů, vázících se k rozhodnutí o zrušení a vypořádání spoluvlastnictví (výroky II, III a V rozsudku odvolacího soudu).

2. Zamítnutí žaloby v části o zaplacení sumy 139 446,95 Kč odpovídající zákonným úrokům z prodlení z částek korespondujících bezdůvodnému obohacení vzniklému užíváním předmětných společných nemovitostí nad rámec spoluvlastnického podílu, jejíž úhrady se žalobkyně – neuplatňující případné prodlení žalované – s odkazem na ustanovení § 3004 odst. 1, části věty první za středníkem, zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. z.“), domáhala coby užítu, který by byla získala, pokud by peněžitou náhradu za bezdůvodné obohacení měla k dispozici již v okamžiku jeho „vzniku“, odvolací soud odůvodnil tím, že žalobkyně v důsledku užívání společných nemovitostí žalovanou nad rámec spoluvlastnického podílu o užítu, jejichž náhrada je takto uplatňována, nepřišla; v situaci, kdy se žalovaná ani nedostala do prodlení s peněžitou náhradou vzniklého bezdůvodného obohacení, tudíž žalobkyni vznesený nárok na zákonné úroky z prodlení nepřiznal (z titulu prodlení žalované se žalobkyně uvedeného nároku ostatně ani nedomáhala).

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Proti rozsudku odvolacího soudu podala dovolání žalobkyně. Měla za to, že se odvolací soud při posuzování podmínek, za nichž v řízení o zrušení a vypořádání spoluvlastnictví mohou být účastníku vypořádávané nemovitosti přikázány do výlučného vlastnictví, odchýlil od závěrů plynoucích z rozsudků Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2016, sp. zn. [22 Cdo 1942/2016](#), ze dne 22. 5. 2019, sp. zn. [22 Cdo 1266/2019](#), ze dne 27. 2. 2019, sp. zn. [22 Cdo 103/2019](#), ze dne 25. 5. 2016, sp. zn. [22 Cdo 5353/2015](#), ze dne 28. 3. 2011, sp. zn. [22 Cdo 2598/2010](#), a ze dne 25. 10. 2012, sp. zn. [33 Cdo 2711/2012](#), od usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2018, sp. zn. [22 Cdo 493/2018](#), a rozhodnutí Nejvyššího soudu Slovenské republiky ze dne 8. 3. 1973, sp. zn. [Cpj 8/72](#), publikovaného jako Rc 54/1973 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, nezohlednil-li dostatečně kritéria solventnosti účastníků řízení a účelného využití nemovitostí. Vytýkala současně, odkazujíc na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2012, sp. zn. [33 Cdo 2711/2012](#), že odvolací soud učinil oproti soudu prvního stupně odlišná skutková zjištění o solventnosti žalované, aniž zopakoval soudem prvního stupně provedené důkazy. Vznesla též otázku, zda ochuzenému spoluvlastníku (je-li předmět spoluvlastnictví druhou stranou užíván nad rámec spoluvlastnického podílu) náleží za podmínek uvedených v ustanovení § 3004 odst. 1 o. z. rovněž právo na vydání užítu, který by (bez ohledu na případné prodlení obohaceného s vypořádáním vznikajícího bezdůvodného obohacení) byl získal, a to ve výši odpovídající zákonným úrokům z prodlení z přisouzených náhrad bezdůvodného obohacení. Měla za to, že tato otázka nebyla dovolacím soudem doposud řešena. Argumentovala přitom tím, že v

případě průběžné úhrady peněžitých náhrad odpovídajících vznikajícímu bezdůvodnému obohacení měla by možnost získat z obdržených peněžitých plnění výnosy. Konečně předitovala otázku, zda námitka promlčení uplatněného nároku na vydání bezdůvodného obohacení vznesená žalovanou neodporuje dobrým mravům. Měla za to, že odvolací soud danou otázku vyřešil v rozporu s usnesením Nejvyššího soudu ze dne 21. 4. 2010, sp. zn. [21 Cdo 740/2009](#). Navrhla, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc tomuto soudu vrátil k dalšímu řízení.

4. Žalovaná navrhla, aby Nejvyšší soud dovolání odmítl, případně zamítl.

III.

Přípustnost dovolání

5. Podle § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“), jímž je třeba poměřovat přípustnost dovolání proti napadenému rozhodnutí odvolacího soudu (jež nepatří do okruhu usnesení vyjmenovaných v § 238a o. s. ř.), „není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení dovolatelem vymezené otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak“.

6. Rozhodovací praxe dovolacího soudu reflektuje skutečnost, že v řízení o zrušení a vypořádání spoluvlastnictví jsou často dány skutečnosti umožňující s jistou mírou přesvědčivosti zdůvodnit přikázání věci každé ze stran sporu. Rozhodnutí ve věci je tak v zásadě na úvaze soudu, která však musí být řádně odůvodněna a nesmí být zjevně nepřiměřená. Při rozhodování o vypořádání podílového spoluvlastnictví je třeba vždy vzít do úvahy hlediska uvedená v § 1142 a násl. o. z., nejde však o hlediska jediná; to, komu bude věc přikázána, záleží na úvaze soudu, která může vyjít i z jiných než v zákoně výslovně uvedených kritérií, respektujících základní principy soukromého práva (nyní viz § 2 a násl. o. z.); srovnej např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 2015, sp. zn. [22 Cdo 1450/2015](#) (uveřejněný pod č. 5/2016 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Soud se tedy v rozhodnutí o zrušení a vypořádání spoluvlastnictví má zabývat vyšší podíl spoluvlastníků a účelným využitím věci, jeho rozhodnutí však může vyjít i z jiných skutečností (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 3. 2016, sp. zn. [22 Cdo 4178/2015](#)).

7. V rámci úvah o účelnějším využití přikázané věci je pak třeba upřednostnit využití věci spoluvlastníkem před využitím osobou spoluvlastníku blízkou (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 10. 2021, sp. zn. [22 Cdo 1575/2021](#)), resp. určujícími by měly být především materiální zájmy samotného účastníka a nikoli členů jeho rodiny (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 5. 2008, sp. zn. [22 Cdo 539/2007](#)). Pro rozhodnutí o zrušení a vypořádání spoluvlastnictví k nemovitosti sloužící k bydlení spoluvlastníků je vždy významnou otázkou zajištění bydlení pro spoluvlastníky, kteří ztrácejí právní důvod k bydlení ve vypořádávané nemovitosti; má-li tedy jeden ze spoluvlastníků právní důvod k užívání jiné nemovitosti vhodné k bydlení (např. je jejím vlastníkem), jde o okolnost svědčící pro přikázání vypořádávané nemovitosti do výlučného vlastnictví druhého ze spoluvlastníků (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 2020, sp. zn. [22 Cdo 2331/2019](#)). Smyslem požadavku solventnosti spoluvlastníka, jemuž je nemovitost přikazována do výlučného vlastnictví, je pak dosáhnout toho, aby každý ze spoluvlastníků obdržel majetkovou hodnotu odpovídající jeho spoluvlastnickému podílu a zamezilo se tomu, že spoluvlastník, kterému byla přiznána přiměřená náhrada, by při nesolventnosti spoluvlastníka, který se stal výlučným vlastníkem, musel náhradu vymáhat exekučně, a to ještě ne vždy úspěšně. Solventnost spoluvlastníka, jemuž má být věc přikázána do výlučného vlastnictví, má být v zásadě prokázána již k okamžiku vydání rozhodnutí soudu. Účastník tedy musí s finančními prostředky odpovídajícími přiměřené náhradě disponovat

nebo musí relevantně prokázat, že je schopen si finanční prostředky opatřit (například závazným příslibem půjčky či poskytnutím úvěru). Toliko výjimečně je možné spoluvlastníku přikázat společnou věc, ačkoliv finančními prostředky nezbytnými pro vyplacení přiměřené náhrady nedisponuje, za předpokladu, že z dokazování vyplýne jednoznačný závěr, že daný spoluvlastník potřebné finanční prostředky v přiměřené době získá (například probíhá-li dědické řízení, po jehož skončení by měl spoluvlastník patřičné finanční prostředky zdědit, či má-li finanční prostředky po omezenou dobu fixované na peněžním účtu, dluhopisovém listu apod.); srovnej rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2016, sp. zn. [22 Cdo 1942/2016](#).

8. Dovolací soud by pak úvahy soudů rozhodujících v nalézacím řízení o zrušení a vypořádání spoluvlastnictví mohl zpochybnit jen v případě, že by byly zjevně nepřiměřené (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 9. 2006, sp. zn. [22 Cdo 1900/2005](#)). Z toho se podává, že judikaturu ohledně kritérií pro přikázání věci některému ze spoluvlastníků nelze absolutizovat; je třeba vždy vážit každý konkrétní případ, ve kterém mohou s ohledem na další okolnosti věci nabýt jednotlivá kritéria jinou váhu než v jiných, dříve projednávaných věcech.

9. Jestliže tedy odvolací soud při rovnodílném spoluvlastnictví účastnic řízení akcentoval, že vypořádávané nemovitosti účelněji využije žalovaná, jež v nich bude bydlet se svým synem, přičemž nemá zajištěnu jinou možnost bydlení (zatímco dovolatelka hodlala je využít toliko k bydlení své dcery), k nemovitostem má užší vazbu, když je využívala dlouhodobě (již před vznikem podílového spoluvlastnictví) k bydlení své rodiny, a disponuje peněžními prostředky potřebnými k vyplacení vypořádacího podílu (za tímto účelem je do advokátní úschovy složena částka 1 700 000 Kč), a zrušuje spoluvlastnictví účastnic řízení proto nemovitosti přikázal do výlučného vlastnictví žalované, nejsou jeho úvahy nikterak nepřiměřené ani odporující výše citované rozhodovací praxi dovolacího soudu, na níž není důvodu čehokoliv měnit, a neodchylují se ani od judikatury označené dovolatelkou. Důvodem prokazování schopnosti vyplatit vypořádací podíl (solventnosti) přitom zjevně není komparace majetkových poměrů spoluvlastníků usilujících o přikázání věci do výlučného vlastnictví a z ní plynoucí znevýhodnění majetkově slabšího účastníka, nýbrž ochrana práva účastníka vylučovaného ze spoluvlastnictví na řádné vyplacení podílu.

10. Vytýká-li pak dovolatelka odvolacímu soudu, že učinil oproti soudu prvního stupně odlišná skutková zjištění o solventnosti žalované, aniž zopakoval soudem prvního stupně provedené důkazy, dlužno předně uvést, že tím upozorňuje na vadu řízení; ke zmatečností, jakož i k jiným vadám řízení, jež mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, ovšem dovolací soud přihlíží (jen) tehdy, je-li dovolání přípustné (srov. § 242 odst. 3 věty druhé o. s. ř.). Prostřednictvím vytýkané vady řízení tudíž na přípustnost dovolání usuzovat nelze. Výtka dovolatelky ostatně postrádá relevanci. Odvolací soud totiž své zjištění o schopnosti žalované uhradit vypořádací podíl nečerpal z důkazů provedených soudem prvního stupně, nýbrž z dokazování (transakční historie, přehled účtů a zůstatků) realizovaného v souladu s ustanovením § 205a písm. f) o. s. ř. za odvolacího řízení k prokázání skutečnosti nastalé po vyhlášení rozsudku soudu prvního stupně (dne 29. 3. 2022 byla do advokátní úschovy JUDr. I. P. složena částka 1 700 000 Kč určená k vyplacení vypořádacího podílu dovolatelce).

11. Ve vztahu k použití korektivu dobrých mravů Nejvyšší soud v obecné rovině dovozuje, že ustanovení § 3 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, účinného do 31. 12. 2013 (dále jen – „obč. zák.“), jakož i ustanovení § 6 a § 8 o. z. (judikatura přijatá k výkladu rozporu s dobrými mravy podle § 3 odst. 1 obč. zák. je zásadně použitelná i při výkladu ustanovení § 6 a § 8 o. z. – srovnej např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 1. 2019, sp. zn. [26 Cdo 3382/2017](#)) jsou právními normami s relativně neurčitou (abstraktní) hypotézou, jež přenechává soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě sám vymezil aplikovanou hypotézu ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností. Odpovídající úsudek soudu přitom musí být podložen důkladnými skutkovými zjištěními a současně přesvědčivě dokládat, že tato zjištění dovolují v konkrétním

případě závěr, že výkon práv je s dobrými mravy skutečně v rozporu (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 8. 2003, sp. zn. [21 Cdo 633/2002](#), nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2014, sp. zn. [22 Cdo 1404/2014](#)). Otázku, zda výkon určitého práva je v souladu s dobrými mravy, je současně třeba posuzovat individuálně s přihlédnutím ke všem zvláštnostem případu (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2005, sp. zn. [28 Cdo 1174/2004](#)). Aplikaci zákonných ustanovení o zákazu výkonu práva v rozporu s dobrými mravy je pak dovolací soud oprávněn učinit předmětem svého přezkumu jen v případě zjevné nepřiměřenosti relevantních úvah soudů v nalézacím řízení (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 6. 2007, sp. zn. [28 Cdo 2160/2007](#), nebo ze dne 26. 11. 2013, sp. zn. [28 Cdo 3513/2013](#)). Úzká provázanost s konkrétními skutkovými zjištěními totiž povětšinou brání tomu, aby Nejvyšší soud korigoval v tomto směru závěry nalézacích soudů, nelze-li jim vytknout zjevnou nepřiměřenost v jejich úvahách (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 2014, sp. zn. [28 Cdo 3186/2014](#), ze dne 30. 11. 2004, sp. zn. [28 Cdo 1094/2004](#), či ze dne 15. 1. 2019, sp. zn. [28 Cdo 3879/2018](#)).

12. Ohledně námitky promlčení pak Nejvyšší soud odůvodnil a formuloval závěr, dle něž dobrým mravům zásadně neodporuje, namítá-li někdo promlčení práva uplatňovaného vůči němu, neboť institut promlčení přispívající k jistotě v právních vztazích, je institutem zákonným, a tedy použitelným ve vztahu k jakémukoliv právu, které se podle zákona promlčuje. Uplatnění námitky promlčení by se přičilo dobrým mravům jen v těch výjimečných případech, kdy by bylo výrazem zneužití tohoto práva na úkor účastníka, který marné uplynutí promlčecí doby nezavinil, a vůči němuž by za takové situace zánik nároku na plnění v důsledku uplynutí promlčecí doby byl nepřiměřeně tvrdým postihem ve srovnání s rozsahem a charakterem jím uplatňovaného práva a s důvody, pro které své právo včas neuplatnil. Tyto okolnosti by přitom musely být naplněny v natolik výjimečné intenzitě, aby byl odůvodněn tak významný zásah do principu právní jistoty, jakým je odepření práva uplatnit námitku promlčení (srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2001, sp. zn. [25 Cdo 2905/99](#), ze dne 22. 8. 2002, sp. zn. [25 Cdo 1839/2000](#), uveřejněný pod číslem 59/2004 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, a ze dne 31. 10. 2007, sp. zn. [33 Odo 561/2006](#), či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2012, sp. zn. [30 Cdo 1860/2011](#)). Rozpor námitky promlčení s dobrými mravy je pak třeba dovozovat toliko z okolností, za kterých byla námitka promlčení uplatněna, nikoli z okolností a důvodů, z nichž je dovozován vznik uplatněného nároku (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2004, sp. zn. [25 Cdo 2648/2003](#), a ze dne 29. 7. 2010, sp. zn. [33 Cdo 126/2009](#)). O zneužití práva uplatnit námitku promlčení by přitom mohlo jít tam, kde žalobce podal žalobu po uplynutí promlčecí doby, jsa ovlivněn přístupem žalovaného k věci a spoléhaje na jeho předchozí příslib plnění (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 9. 2015, sp. zn. [25 Cdo 3319/2013](#), či ze dne 15. 1. 2019, sp. zn. [28 Cdo 3879/2018](#)).

13. Jestliže tedy odvolací soud v zjištěných skutkových okolnostech projednávané věci – žalovaná dovolatelce dlouhodobě bránila v užívání společných nemovitostí; do nemovitostí neinvestovala – neshledal výjimečné důvody, pro něž bylo by namíste odepřít žalované pro rozpor s dobrými mravy právo uplatnit námitku promlčení vzneseného nároku na vydání bezdůvodného obohacení vzniklého užíváním nemovitostí nad rámec spoluvlastnického podílu, nejsou jeho úvahy nikterak nepřiměřené ani odporující výše citované judikatuře, již není důvodu měnit. Ostatně již jen se zřetelem k tomu, že vůči žalované vedla v minulosti dvě soudní řízení o vydání bezdůvodného obohacení za předcházející období, měla dovolatelka v souladu se zásadou *vigilantibus iura scripta sunt* („právo přeje bdělým“) očividně dbát toho, aby svůj nárok – v situaci, kdy žalovaná vzniklý dluh nikterak neavizovala uhradit dobrovolně – uplatnila u soudu v promlčecí lhůtě. V projednávané věci tudíž vznesení námitky promlčení žalovanou nelze posuzovat jako projev zneužití práv na úkor dovolatelky.

14. Podané dovolání tedy ve výše naznačeném rozsahu předpoklady přípustnosti ve smyslu ustanovení § 237 o. s. ř. nenaplnjuje, dovolací soud je proto (v daném rozsahu) odmítl (§ 243c odst. 1 věty první o. s. ř.).

15. Zjišťuje, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (žalobkyní) zastoupenou advokátem (§ 241 odst. 1 o. s. ř.) a ve lhůtě stanovené § 240 odst. 1 o. s. ř., shledal však Nejvyšší soud dovolání přípustným (podle § 237 o. s. ř.) pro zodpovězení v rozhodovací praxi odvolacího soudu dosud neřešené (dovolatelkou obsahově vymezené) otázky, zda ochuzený má ve smyslu ustanovení § 3004 odst. 1, části věty první za středníkem, o. z. rovněž právo na náhradu užitku, který by byl získal, nakládal-li by s předmětem bezdůvodného obohacení.

IV. Důvodnost dovolání

16. Po přezkoumání napadeného rozsudku odvolacího soudu ve smyslu § 242 odst. 1 o. s. ř., jež takto provedl bez jednání, dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání, jež je pro výše předestřenou právní otázku přípustné, není opodstatněné.

17. Dovolacímu přezkumu nepodléhá skutkový stav zjištěný soudy nižších stupňů, neboť s účinností od 1. 1. 2013 je ve smyslu ustanovení § 241a odst. 1 o. s. ř. jediným dovolacím důvodem nesprávné právní posouzení věci. Závěry odvolacího soudu o tom, zda důvod dovolání byl naplněn, tak musí být založeny na skutkových zjištěních učiněných v nalézacím řízení.

18. O nesprávné právní posouzení věci (naplňující dovolací důvod podle § 241a odst. 1, část věty před středníkem, o. s. ř.) jde tehdy, posoudil-li odvolací soud věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně vybranou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

19. Podle § 3004 odst. 1 o. z. obohacený, který nebyl v dobré víře, vydá vše, co obohacením nabyl, včetně plodů a užitků; rovněž nahradí užitek, který by ochuzený byl získal. Zcizil-li předmět bezdůvodného obohacení za úplatu, má ochuzený právo požadovat, aby mu byla podle jeho volby vydána buď peněžitá náhrada, anebo co obohacený zcizením utržil.

20. Oproti právní úpravě obsažené v ustanovení § 458 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, účinného do 31. 12. 2013, došlo v režimu právní úpravy účinné od 1. 1. 2014 k rozšíření okruhu povinností obohaceného, jenž nebyl v dobré víře, jemuž je krom (restituční) povinnosti vydat ochuzenému předmět bezdůvodného obohacení (popř. peněžitou náhradu za něj), včetně jeho plodů a užitků z něj plynoucích, ukládáno též nahradit užitek, který by jinak ochuzený byl získal (§ 3004 odst. 1, část věty první za středníkem, o. z.).

21. Nejvyšší soud přitom již v režimu právní úpravy účinné do 31. 12. 2013 ve své rozhodovací praxi formuloval a odůvodnil závěr, dle něhož rozhojnění majetku formou užívání cizí věci, potažmo společné věci nad rámec spoluvlastnického podílu, nelze ztotožňovat s užitky ve smyslu ustanovení § 458 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, jimiž je zde v souladu s klasickým civilistickým výkladem třeba rozumět hospodářské výtěžky, jež věci tvořící předmět bezdůvodného obohacení vydávají ze své povahy a které by v daném kontextu mohly být představovány zejména úplatami přijatými za jejich přenechání k užívání či požívání další osobě; užití cizí věci, potažmo společné věci nad rámec spoluvlastnického podílu, toliko pro vlastní potřebu nabytí těchto užitků samo o sobě negeneruje [srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 12. 2017, sp. zn. [28 Cdo 814/2017](#); z odborné literatury viz např. Sommer, O. Učebnice soukromého práva římského. Díl II. Právo majetkové. Praha: Všeherd, 1946 (reprint Praha: Wolters Kluwer, 2011). s. 186, Eliáš, K. In: Eliáš, K. a kol. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek. Praha: Linde. 2008, s. 526, Thöndel, A., Zuklínová, M. In: Dvořák, J., Švestka, J., Zuklínová, M. a kol. Občanské právo hmotné 1. Praha: Wolters Kluwer, 2013. s. 379, Melzer, F., Tégl, P. In: Melzer, F., Tégl, P. a kol. Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. Praha: Leges, 2014. s. 218–219].

22. Ustanovení § 3004 odst. 1, části věty první za středníkem, o. z. („obohacený rovněž nahradí užitek, který by ochuzený byl získal“) jest pak se zřetelem k jeho dikci, smyslu a účelu vyložit tak, že se jím obohacenému, jenž nebyl v dobré víře, ukládá – mimo režim odpovědnosti za škodu – též povinnost k náhradě zisku ušlého ochuzenému v důsledku toho, že nenakládal s předmětem bezdůvodného obohacení (s nímž zatím nakládal obohacený). K obdobnému závěru dospěla i odborná literatura (viz Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 – 3014), 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1984 – 1987; J. Petrov; BÍLKOVÁ, Jana. § 3004 [Rozsah vydání bezdůvodného obohacení a zlá víra]. In: BÍLKOVÁ, Jana. Bezdůvodné obohacení v novém občanském zákoníku. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 491–492.).

23. V projednávané věci bezdůvodné obohacení žalované spočívalo v užívání společných nemovitostí nad rámec spoluvlastnického podílu. Předmětem bezdůvodného obohacení byly tedy společné nemovitosti, přičemž bezdůvodné obohacení vznikalo výkonem užívacích práv k nim v rozsahu převyšujícím spoluvlastnický podíl. Užítky, jež by obohacená ve smyslu ustanovení § 3004 odst. 1, části věty první před středníkem, o. z. byla povinna ochuzené vydat nad rámec peněžité náhrady odpovídající vzniklému bezdůvodnému obohacení (vycházející z peněžitých částek odpovídajících částkám vynakládaným obvykle v daném místě a čase za užívání obdobných nemovitostí, zpravidla formou nájmu, a kterou by nájemce za obvyklých okolností byl povinen plnit podle nájemní smlouvy – viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 1999, sp. zn. [25 Cdo 2578/98](#), uveřejněný pod č. 53/2000 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, jehož konkluze jsou použitelné i v režimu právní úpravy účinné od 1. 1. 2014; k tomu srov. zejména rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2018, sp. zn. [28 Cdo 3090/2018](#), a ze dne 27. 11. 2018, sp. zn. [28 Cdo 3310/2018](#), či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 4. 2019, sp. zn. [28 Cdo 311/2019](#), a ze dne 1. 12. 2020, sp. zn. [28 Cdo 3105/2020](#)), byly by pak odvozovány z případných obohacenou inkasovaných hospodářských výtěžků z užívaných nemovitostí (zejména z úplaty přijaté za jejich přenechání k užívání či požívání další osobě). Užitek, který by ochuzená ve smyslu ustanovení § 3004 odst. 1, části věty první za středníkem, o. z. bývala byla získala, jest naopak odvozovat z hospodářských výtěžků z užívaných nemovitostí, o něž by při pravidelném běhu událostí rozmnožila svůj majetek, nakládala-li by s předmětem svého vlastnictví sama. Náhradu ve smyslu ustanovení § 3004 odst. 1, části věty první za středníkem, o. z. bylo by v tom případě tedy nutno poměřovat hospodářskými výtěžky, jež by nad rámec peněžitých částek vycházejících z obvyklé výše úplaty za užívání (zpravidla nájemného) – reprezentujících bezdůvodné obohacení vznikající již v důsledku užívání nemovitostí nad rámec spoluvlastnického podílu – inkasovala „sama“ ochuzená při nakládání se svým majetkem, a nikoliv hospodářskými výtěžky odpovídajícími případnému nakládání s peněžními prostředky; předmětem bezdůvodného obohacení v projednávané věci nebylo totiž užití peněz bez odpovídajícího občanskoprávního titulu, nýbrž „nadlimitní“ užívání společných nemovitostí.

24. Odvozuje-li tedy dovolatelka v přítomném sporu uplatňovanou náhradu zisku ušlého jí v důsledku toho, že nenakládala s předmětem bezdůvodného obohacení, ze zákonné výše úroků z prodlení z částek korespondujících peněžité náhradě za bezdůvodné obohacení (vzniklé užíváním společných nemovitostí nad rámec spoluvlastnického podílu), a nikoliv z hospodářských výtěžků, jež jí ušly důsledkem toho, že nenakládala se svým spoluvlastnickým podílem, nelze jejímu žalobnímu žádání vyhovět (z důvodu „případného“ prodlení žalované s náhradou bezdůvodného obohacení dovolatelka uvedený nárok neuplatňuje). Ušlý zisk jako výnos z peněz, který by přinesly při obvyklém způsobu hospodaření, mohl by být nadto dán pouze tehdy, pokud by jej ochuzený, jemuž nebylo umožněno po určitou dobu disponovat s jeho penězi, při běžném nakládání s nimi za normálního běhu okolností skutečně dosáhl (například bylo-li prokázáno, že na základě smlouvy o běžném či vkladovém účtu měl mít tyto peníze úročeny u některé z komerčních bank a takový zisk mohl důvodně očekávat s ohledem na pravidelný běh věcí, avšak přišel o něj); srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2007, sp. zn. [25 Cdo 296/2006](#), publikovaný pod č. 39/2008 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. Pouze hypotetické konkluze o možném zúročení peněžité částky nelze tedy ani považovat

za dostatečně dokládající (prokazující) ušlý zisk (srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 22. 4. 2009, sp. zn. [25 Cdo 422/2007](#), nebo ze dne 21. 10. 2010, sp. zn. [25 Cdo 862/2008](#), či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 10. 2012, sp. zn. [28 Cdo 96/2012](#), či ze dne 18. 10. 2017, sp. zn. [30 Cdo 433/2017](#)).

25. Závěry odvolacího soudu, jenž nevyhověl žalobě v části o náhradu zisku (ušlého v důsledku toho, že dovolatelka nenakládala s předmětem bezdůvodného obohacení) odvozovanou ze zákonné výše úroků z prodlení z částek peněžité náhrady korespondující vznikajícímu bezdůvodnému obohacení, jsou tudíž věcně správné. Nejvyšší soud proto dovolání žalobkyně podle ustanovení § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř. v naznačeném rozsahu zamítl.